

Predstavnicima 15 zemalja u Zadru smišljaju strategiju za zaštitu podvodne baštine

Na zadarskom sastanku sudjelovali su predstavnici ministarstava kulture iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske, Cipra, Grčke, Italije, Crne Gore, Republike Moldavije, Rumunjske, Srbije, Slovenije, Makedonije i Turske te su pokrenuta pitanja vezana uz budućnost regionalne suradnje

ZADAR • Jedno od najpoznatijih podvodnih arheoloških nalazišta na našem području, brodolom kod otočića Gnalića iz 16. stoljeća, pljačkano je mnogo puta. Već kod prvih zarona 1967. godine, ronionci su naišli na novu lopatu koja je svjedočila o neovlaštenim aktivnostima. Ukradeni predmeti s ovog lokaliteta bili su izloženi i u jednom ronilačkom centru u Belgiji, a belgijski ronionci, koji su ih izvadili, u krađi su zatečeni čak dvaput.

Kako bi se spriječile upravo takve situacije i zaštitili vrijedni podvodni lokaliteti, ovih dana u Zadru se održava sastanak o promicanju UNESCO-ove Konvencije iz 2001. o zaštiti podvodne kulturne baštine na kojem su nazočni predstavnici nekoliko zainteresiranih država.

Strategija za zaštitu

– Pokušava se uspostaviti bliža suradnja u zaštiti podvodne baštine na način da se uključene zemlje obvežu na suradnju, a nadamo se da ćemo do kraja sastanka osmisлити zajedničku strategiju kako poboljšati tu zaštitu kroz mrežu pod kapom UNESCO-a, rekao nam je Luka Bekić, ravnatelj Međunarodnog centra za podvodnu arheologiju u Zadru.

Sastanak je okupio vodeće stručnjake i predstavnike ministarstava kulture iz zemalja jugoistočne Europe, održane su brojne prezentacije od strane međunarodnih stručnjaka, podijeljena iskustva o ratificiranju i provedbi Konvencija, te pokrenuta pitanja važna za uspostavu regionalne suradnje.

Luka Bekić, ravnatelj Međunarodnog centra za podvodnu arheologiju u Zadru

Sastanak je organiziralo Hrvatsko povjerenstvo za UNESCO, u suradnji s UNESCO-ovim Centrom II. kategorije za podvodnu arheologiju u Zadru, Tajništvom Konvencije 2001. i UNESCO-ovim Regionalnim uredom za znanost i kulturu u Europi iz Venecije. Već nekoliko puta zadarski Centar, koji djeluje od 2009. godine, bio je domaćin sastanaka koje je organizirao UNESCO.

Tijekom pauze između prezentacija uspjeli smo kratko porazgovarati s Lukom Bekićem, ravnateljem Centra.

– Na sastanku se pokušava odgovoriti na pitanje na koji način unaprijediti zaštitu podvodne kulturne baštine na istočnom Mediteranu i Crnom moru. Ministarstva kulture zatražena su da pošalju predstavnike koji mogu djelovati u svojim zemljama i kreirati zajedničku strategiju.

Hrvatska je jedna od prvih potpisnica UNESCO-ove Konvencije o zaštiti podvodne kulturne baštine, a samom ratifikacijom takvog međunarodnog sporazuma on važi čak i više nego domaći zakon. Što se tiče naše arheološke prakse i prakse Ministarstva kulture, možemo reći da se apsolutno toga pridržavamo. Naravno, praktično na terenu i dalje postoje problemi pljačke i oštećenja nalazišta, ali u svakom slučaju to zakon zabranjuje. Pravni uvjeti su

tu, a na nama i ostalim državnim tijelima koji su uključeni u zaštitu našeg mora je da to sprječavamo, kaže Bekić.

Bogatstva kopnenih voda

Prema definiciji, podvodna kulturna baština je svaki trag ljudskog postojanja kulturnog, povijesnog ili arheološkog karaktera, a koji se nalazi ili se nalazio pod vodom. Konvencija o zaštiti podvodne kulturne baštine iz 2001. godine bavi se očuvanjem i zaš-

titom ove vrste kulturne baštine čovječanstva. Na području Jadrana brojni su podvodni lokaliteti na meti kradljivaca, a najčešće se govori o krada-ma amfora, iako su i drugi lokaliteti ponekada ugroženi.

– Kod nas na Jadranu, s obzirom na trgovačke veze u Rimskom Carstvu, te amfore su vidljiv trag tih veza. Imamo dosta brodoloma koji su bili nakrcani njima pa su kod nas one postale sinonim za podvodnu baštinu. Međutim, imamo i nalazišta koja nema-

ju veza s amforama, ali su također vrijedna ili čak vrijednija. Na zadarskom području poznat je brodolom kod Gnalića, riječ je o brodu iz 16. stoljeća koji je bio nakrcan različitom trgovačkom robom i topovima. Ako idemo i dalje kopati u prošlost, možemo naći vrlo važna naselja iz kamenog ili brončanog doba, koja nemaju ni brončane topove, niti amfore, ali nam nude uvid u način života. Na nalazištu Janice u Pakoštanima može se vidjeti na koji način se živjelo

Konvencija o zaštiti podvodne kulturne baštine

UNESCO-ova Konvencija o zaštiti podvodne kulturne baštine zamišljena je tako da potiče znanstvena istraživanja i pristupa javnosti, osuđuje komercijalnu eksploataciju baštine te potiče aktivnosti za osposobljavanje i podizanje svijesti o vrijednosti i važnosti ovog izraza kulturne baštine. Na zadarskom sastanku sudjelovali su predstavnici ministarstava kulture iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske, Cipra, Grčke, Italije, Crne Gore, Republike Moldavije, Rumunjske, Srbije, Slovenije, Makedonije i Turske te su pokrenuta pitanja vezana uz budućnost regionalne suradnje.

na ovom području davno prije Rima, objašnjava Bekić.

Osim podvodnih lokaliteta, na ovom sastanku raspravljalo se i o brojnim vrijednim nalazištima koja se mogu pronaći i u kopnenim vodama.

– Na ovom regionalnom sastanku vidjeli smo i da zemlje koje nemaju more, poput Mađarske, imaju zanimljive nalaze koji se mogu pronaći na preko 400 kilometara njihove linije Dunava, vrlo velike rijeke i trgovačkog puta koji je postojao od prapovijesti do danas. Imaju puno tragova života i trgovine na Dunavu te imaju potrebu za razvojem podvodne arheologije, a naravno i neke druge zemlje kroz koje prolazi Dunav. On obuhvaća pola europskih država u svom slivu i ima ogroman potencijal. Iako iz hrvatske perspektive kao podvodnu baštinu prvo vidimo amfore, ne smijemo zapostaviti da podvodna baština i u Hrvatskoj ima bogatstva u kopnenim vodama i to je nešto na čemu ćemo morati više raditi, kaže Bekić dodajući kako je već poznato nalazište raznog oružja i vrijednih predmeta u Cetini kod Trilja.

Boris KUPČAK